

A környezetvédelmi törvény
megszületésének körülményei
egy egykori hatósági vezető
szemszögéből

Reiniger Róbert
nyugalmazott igazgató
2015. június 4

Előszó

Megköszönöm az Állampolgári Jogok Biztosi Hivatalának, a Jövő Nemzedékek ügyével foglalkozó biztos-helyettesnek, illetve csapatának, hogy a környezetvédelmi törvény megszületésére vonatkozó megemlékezés lehetőségét biztosította.

A Környezetvédelmi Főfelügyelőség egykori vezetőjeként három részletet szeretnék érinteni, egy tudatos gyermekvállalás három stációjával való összehasonlítás útján:

- Az első stáció a gyermekvállalás tervezése, a fogadására való felkészülés.
- A második az, (esetünkben kicsit több mint) a kilenc hónap, ami a (törvény) születés(é)t közvetlenül megelőzte.
- És végül annak értékelése, hogy mi lett a vágyott gyermekünkből: egészséges és szép karriert csinált, vagy talán a társadalom periferiájára szorult.

Az első stáció időszaka – felkészülés I.

- A mai európai mércével mérve is korszerű hatósági szervezet 1990-ben a vízügyi és a környezetvédelmi hatóságok összevonásából alakult.
 - Ezzel a környezeti elemeket és a hatótényezőket egységesen kezelő és a (védelem szempontjából lényeges) természetföldrajzi határok mentén szerveződő hatóság jött létre.
 - A működéshez európai országokban kerestünk mintákat: Hollandia.
 - Működésünk alapja tisztesség, szakszerűség, versenysemlegesség.
- Vezetőtársaimmal tudtuk, hogy inkább előbb, mint utóbb új lesz a jogi környezet, amire a szervezetet fel kellett készíteni:
 - Képzéseket szerveztünk az egységes jogalkalmazás érdekében (szakterületenként országos értekezletek, esettanulmányok, stb.)
 - Hangsúly: a hatóság legyen szigorú, kiszámítható ám mindig következetes.

Az első stáció időszaka – felkészülés II.

- A törvény és a jogszabályok hiánya → a „hőskor” különlegessége:
 - Szovjet laktanyák felméréséhez, vagy a nagytétényi szennyezés felszámolásához nem volt jogszabályban rögzített határérték: leirattal javasoltuk az ún. „Holland lista” használatát, amely több, mint fél évtizedre mintegy „pótolta” a jogi szabályozást.
 - A nyilvánosság okos használata: Kecelre történt illegális hulladékimport esetében jogi szabályozás híján is sikerült elérni, hogy Németország visszavette az onnan ideszállított veszélyes hulladékot.
 - Kis aktivitású radioaktív hulladékot is tartalmazó hajót a Fekete tengertől visszaküldték Ausztriába. Jelentős diplomáciai sikerünk volt, hogy az osztrákok visszaengedték a hajójukat.
- Nemzetközi támogatás: az US EPA a hatásvizsgálat alkalmazására tanfolyamot szervezett számunkra, és a környezeti kárelhárításban való aktív részvételt segítő tanfolyamra hívott meg magyar szakembereket az USA-ba.
- Nemzetközi együttműködés: tagjai lettünk a környezetvédelmi hatóságok nemzetközi konferenciájának.

A (törvény) születés(é)t közvetlenül megelőző időszak I.

- Azt akartuk, hogy végrehajtható legyen:
 - a jogalkotó és a jogalkalmazó szervezet képviselői másfél napot töltöttek összezárván és paragrafusról paragrafusra haladva azt vizsgáltuk, hogy a jogszabály végrehajtható-e, és mennyire segíti Magyarország környezetállapotának javítását.
- Azt akartuk, hogy erős hatósági jogosítványok legyenek, különösen az örökölt szennyezésekkel és a régi szennyező üzemek korábbi tevékenységével kapcsolatban:
 - Ezért került be a felülvizsgálat intézménye, és ezáltal erősödött a hatóság ellenőrzési és a szennyező terhére kötelezettséget megállapító hatásköre.
- Azt akartuk, hogy az európai értékek bekerüljenek:
 - Hatásvizsgálat, a szennyező fizet elve (környezeti kárért való felelősség), tulajdonosváltást (privatizációt) megelőző környezeti állapotértékelés, stb.

A (törvény) születés(é)t közvetlenül megelőző időszak II.

- Társadalmi szervezetek ügyféli jogállása:
 - Remek ötlet, amivel a hazai jogalkotás abszolút progresszív módon évekkel megelőzte az Aarhusi egyezményt: (környezeti információkhoz való hozzáférés, részvétel környezeti ügyekben való döntéshozatali eljárásokban, igazságszolgáltatáshoz való jog).
 - A kérdés másik olvasata: sok (volt) az anomália (pl.: versenytársak egymás rovására „alkalmaztak” ügyféli jogállással felruházott szervezetet).
- És, egy amit szintén nagyon akartunk, de nem sikerült (és még ma sincs rá lehetőség):
 - Hatósági szerződés (Európában sok felé alkalmazzák, win-win alapon, korrupciómentesen, a KET lehetőséget ad rá, de hiányzik a végrehajtási kormányrendelet).

A törvény eredménye – utóélete I.

- Korszerű és az EU jogharmonizációt kellően megalapozó törvény született, amit a szakma és a kötelezettek egyöntetű sikernek könyveltek el.
- A törvény hatálybalépésének időszakára egy erős, a jogot és az érdekelteket (kötelezetteket) egyaránt tisztelő, összetartó és megbecsült szervezet alakult ki, máig ható eredményekkel.
- A végrehajtás során:
 - Hatóság együtt tanulta a részleteket és az alkalmazást a kötelezettekkel.
 - Nyitott konzultációkat lehetett folytatni a jogalkalmazás kérdéseiről. Nem zárkóztunk be, nem gondoltuk, hogy mi hordjuk a bölcsek kövét a zsebünkben, de a viták során kialakult véleményünket elfogadták, tiszteletben tartották.
 - Nőtt az érdemi ellenőrzések száma (különösen a nagy szennyezők tekintetében és a nagy kockázatokat hordozó területeken).

A törvény eredménye – utóélete II.

- Nőtt a hatáskörök és a felelősség de nem nőtt a létszám (A Főfelügyelőség mindössze 27 fővel működött de „jelen volt” a hazai környezetvédelmi közéletben, a területi felügyelőségek létszáma 1200 fő körül alakult laborokkal együtt)
- Eredményesség: a határozatok döntő többsége első fokon jogerős lett, a másodfokú határozatok legfeljebb 15-20 %-át vitték bíróságra az érintettek, azonban ott egy két kivételtől eltekintve a bíróságok a hatóságnak adtak igazat.

Annak **eldöntését**, hogy 20 év elteltével mi lett a vágyott gyermekünkéből, a törvényből: szép karriert csinált, esetleg a társadalom perifériájára szorult, a **hallgatóságra bízom.**

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET